

Forskelligt fra Genealogiens og Personalhistoriens Verden.

Ved **Paul Hennings.**

I de senere Aar har den genealogiske Forskning i Danmark taget et Opsving paa et Omraade, hvor den hidtil har ligget brak: den jødiske Familieforskning. Af de dybereliggende Grunde hertil skal kun nævnes Jødernes stærke Familiefølelse, Vedhængen ved og Bevaringen af deres eget. At Danmark tidligt gav Jøderne Ligestilling med Landets øvrige Indvaanere, hvorved disse have fundet et blivende Hjem her, har sikkert ogsaa haft stor Betydning i saa Henseende. Det er Bibliotekar **Josef Fischer**, der mest af alle har Æren af, at der er kommen Fart i dette kulturelt saa interessante Studium; vore hjemlige Genealoger ville sikkert alle kende hans Førstehaandsarbejder over forskellige jødiske Slægter. Disse Bemærkninger er dog ikke foranlediget ved et af hans Arbejder, men derimod ved den af cand. polyt. **M. A. Hannover** ifjor udgivne Slægtbog over hans fædrene og mødrene Slægt, som jeg, da den ikke var at faa i Handelen, først i disse Dage har haft Lejlighed til at stifte Bekendtskab med. Nogen Anmeldelse af Værket tilsigtes ej heller, skønt det godt kunde fortjene en saadan, men kun at henlede Personalhistorikerens Opmærksomhed paa Værket, der tager Interessen i højeste Grad fangen.

Det er som om Professor **C. Nyrop** danner Skole med sin Evne til at give en videnskabelig, i Enkelthederne paalidelig Fremstilling af Emnet og samtidig fange den store Almenheds Interesse, ja gøre sine Værker til Mor-skabslæsning; thi noget tilsvarende kan siges at være Tilfældet med Hannovers Familiehistorie, som han, den gamle Bogtrykker han er, har udstyret smukt typografisk.

Forfatteren har intet Offer skyet for paa Slægtens første kendte Opholdssteder — Altona og Danzig — at samle de selvfølgelig sparsomme Efterretninger fra det syttende Aarhundrede, der har kunnet findes om de ældste Slægtled. Det er iøvrigt ganske mærkeligt, at Slægten Hannovers Familienavn menes at stamme fra, at Stamfaderen **Jacob Hirsch Joel** en kort Tid i sin Ungdom har opholdt sig i Hannover, han er nemlig født og har levet saa godt som al sin Tid i Altona. Udførligst og derfor ogsaa interessantest er Skildringen af den københavnske Købmand **Moses Abraham Hannovers** og hans Hustrus Liv, hvoraf store Dele ligefrem er bygget op over Hannovers Røgskabsbøger. Vi se ham arbejde sig frem, gaa fallit og atter kæmpe sig frem til en anset Stilling — og der oprulles derigennem et kulturhistorisk værdifuldt Billede af den Kamp, Jøderne den Gang førte herhjemme for at opnaa blot de almindeligste borgerlige Rettigheder.

Flere af de mindre Biografier af dette Ægtepars Børn — og af Fru Hannovers Søskende — synes mig smaa Perler, — jeg skal blot nævne det Billede, vi faar af den livsglade **Doris Goldschmidt**, f. **Leffmann**, fra Hamborg. Skade at Værket intet Billede bringer af hende, saa man kan se, hvorledes hun, som aabenbart hele den yngre mandlige Del af Familien sværmede for, og om hvem det hedder »at den ugifte Onkel Samuel ganske gør sig til Nar med sin Cour til Dorislebelang«, har set ud. Værket er et Hædersminde, **M. A. Hannover** har villet sætte sin Fader, den højtansete Læge **Adolph Hannover**, paa Hundredaarsdagen for hans Fødsel,

— det er lykkedes ham i fuldt Maal. Han har i sin Pietet igennem det ristet sig selv Minderuner i den danske Personalhistorie, som ikke ere skrevne i Sand.

Der eksisterer i Rusland en »Forening af katolske Adelige i de baltiske Provinser«, der gerne er beredt til — gennem Kaptain Soncof, Styrmandsg. 3 i Stockholm 14 — at give Oplysninger om genealogiske Spørgsmaal. Foreningen er iøvrigt i Færd med at udarbejde »Slægtsregister over den fra Skandinavien stammende Adel«.

Hindenburg-Dyrkelsen i Tyskland i Anledning af Generalfeldmarskal Hindenburgs Sejre har ogsaa givet Anledning til et indgaaende Studium af hans Familie, og bl. a. er i den tyske genealogiske Presse den Paastand fremsat, at den danske Familie Hindenburg, — hvoraf de bekendteste Medlemmer er de bekendte Jurister Overretsassessor G. T. Hindenburg og den for faa Aar siden afdøde Kammeradvokat A. L. Hindenburg, — hører til Generalfeldmarskallens Familie. Dette er imidlertid ganske urigtigt. Sejerherren fra Tannenberg hedder med sit fulde Navn Paul Ludwig Hans Anton von Beneckendorff und Hindenburg og tilhører den uradelige tyske Slægt Beneckendorff. Tilnavnet Hindenburg fik Familien 1789, da den ligeledes adelige Slægt v. Hindenburg, med hvilken v. Beneckendorffs var beslægtet paa Spindesiden, uddøde.

Den danske Slægt Hindenburg stammer nok fra Tyskland, men har saavidt vides intetsomhelst at gøre med den omtalte adelige Familie Hindenburg, som Feldmarskallen har Navn efter.

Spørgsmaalet, om man er berettiget til at offentliggøre sine genealogiske Forskninger uden den paagældende Families Samtykke, er ofte i Faglitteraturen bleven gjort til Genstand for Diskussion, men dukker stadig op igen, bl. a. fordi Forskerne Gang paa Gang paa deres Vej møder et Utal af Ubehageligheder fra Menneskers Side, der føler sig personlig krænket over, at der samles Oplysninger om deres Slægt uden udtrykkeligt Samtykke fra deres Side.

Man kan — naar man ser bort fra det selvindlysende, at en Personalhistoriker ikke har mere Ret end enhver anden til at fremkomme med Oplysninger om levende Mennesker, som involverer et Indgreb i Privatlivets Fred eller er ærefornærmende — sammenfatte de Regler, hvorefter man maa være berettiget til at gaa, i følgende:

Har en Personalhistoriker af egen Drift og paa egen Bekostning anstillet Undersøgelser og samlet Oplysninger om en Slægt, — det være sin egen eller andres, — maa han ogsaa have frie Hænder til ved Offentliggørelse eller paa anden Maade at gøre sit Arbejde frugtbringende efter Forgodtbefindende, thi det er en fuldstændig, men derfor ikke ualmindelig Vildfarelse, at tro, at Indholdet i Arkiverne i Kirkebøgerne o. s. v. ikke kan udnyttes af enhver; der er ikke Tale om, at en Familie eller Efterkommere af en Person skulde have særlige Rettigheder over de i disse offentlige Dokumenter, som f. Eks. Kirkebøger og andre Arkivalier, indeholdte Data om ham eller hans Slægt.

Er Undersøgelsen og Arbejdet derimod udført paa Bestilling og mod

Honorar, ligger Sagen anderledes, thi i saa Fald har Mandanten selvfølgelig en Art litterær Ejendomsret til Udbyttet af Mandatarens Forskning, og Personalhistorikeren, der kun er at anse som en Fuldmægtig i juridisk Forstand, maa være undergivet den betalendes Villie med Hensyn til, hvad denne ønsker foretaget med Arbejdet.

Har en Personalhistoriker endvidere modtaget Oplysninger til et Arbejde ad privat Vej, — jeg tænker altsaa paa saadanne Bidrag som f. Eks. intime Breve og lignende, — maa han med Hensyn til Offentliggørelsen af disse bøje sig for Ønsker fra Meddelerens Side.

Alt i Alt kommer det for en Personalhistoriker, næstefter Sandhedskærlighed, an paa Takt, uden denne fundamentale Egenskab vil han Gang paa Gang lægge sig ud med Folk og Gang paa Gang løbe sig en Stage i Livet.

I en lille By Schoszdorf i Preussen er fornylig død en Graver Hermann Prenzel, ved hvilken Lejlighed det oplystes, at Graverbestillingen her i ca. 700 Aar var bleven nedarvet fra Fader til Søn i hans Slægt.

Danske Genealoger maa være taknemlige for, at vore Kirkebøger nu er samlet i Arkiverne. Hvor store Tab kunde ikke have været undgaaet, om det var sket tidligere. Fra Sachsen opgives, at der i dette Rige, der tæller 1058 Sogne, fattes 230 af de ældste Kirkebøger. Af disse er 49 bevislig gaaet til Grunde i Krige, 104 er brændt sammen med Præstegaarde, men 77 er gaaet tabt uden ydre Foranledning, og af dem er tilmed de fleste sporløst forsvundet i Nutiden.

Jeg glemmer ganske vist ikke saa let, hverken den elskelige, mig ganske ukendte Præst i Tyskland, der, da jeg skrev til ham om at faa nogle Oplysninger af hans ældste Kirkebog, sendte mig den til København, eller Præsten i en større By i Holsten, der lod mig faa alle hans Kirkebøger hjem med paa Hotellet til behageligt Eftersyn. Disse Smaahændelser hører selvfølgelig til Livets Behageligheder for en Genealog, men det skærer dog en i Hjærtet, at saadant lader sig praktisere i det 20de Aarhundrede, og i alt Fald ere de faatallige i Sammenligning med den kun altfor hyppige Mangel paa Forstaaelse og Vrangvillie, man møder fra mange Præsters Side som ligge inde med Kirkebøgerne. Det er f. Eks. hændt, at en Præst ved Rhinen ligefrem nægtede en Personalhistoriker Adgang til Kirkebogen, og da der blev ført Klage til Biskoppen, gav denne Præsten Medhold i hans Vægring. Det er i Sandhed hyggelige Tilstande for en alvorlig Forsker!

Det hører i Udlandet, særlig i England og det demokratiske Amerika, til noget af det mest eftertragtede paa Jorden, at kunne paavise en »royal descent« i sin Familie, og det er store Summer, der aarlig gives ud for at bevise det kongelige Blod i Folks Aarer. Saadan Forfængelighed har imidlertid, til Skade for den videnskabelige Genealogi, bidraget mere end noget andet til at skabe disse talrige genealogiske Svindelbureauer, der kun gaar ud paa at slaa Penge af godtroende Godtfolk, som de samvittighedsløst prakker et Makværk af en Stamtavle eller Ahnetavle paa, brygget sammen uden Spor af videnskabeligt eller arkivalsk Grundlag, men til Gengæld altid rigt udstyret med højt klingende Navne og Titler i de ældre Led og med Vaabenafbildninger,

stjaalne fra en eller anden Vaabenbog. I den videnskabelige Genealogi har denne Søgen efter en »royal descent« næppe mere end Kuriositetens Interesse, thi med lidt Held kan næsten enhver adelig Slægt og et Utal af borgerlige Slægter naa til at opstille en fuldstændig ægte Ahnetavle med en fyrstelig Person i Ahnerækken; jeg skal blot som et Eksempel, grebet iblandt mange, nævne, at Slægter, der bærer saa danske bedsteborgerlige Navne som Egge og Hindborg i Vejle samt Heinsen og Johannsen i København, nedstammer fra Hertug August den Yngre af Brunsvig-Wolffenbüttel (f. 1579 † 1666) igennem dennes naturlige Datter Eva Margarethe von Lüneburg.

Tidsskriftets mangeaarige skattede Bidragyder, Postekspedient Klitgaard i Aalborg, der allerede kan se tilbage paa en statelig Række historiske og personalhistoriske Afhandlinger, har fornylig paabegyndt Udgivelsen af et nyt omfattende Værk »Kiærulf'ske Studier«, hvoraf hidtil 3 Hefter er udkommen. Det vil ikke være paa sin Plads nærmere at komme ind paa Værket, før det har fundet sin Afslutning, men baade vore danske og norske Læsere vil have Glæde af at fæste Opmærksomheden paa det; thi allerede disse 3 Hefter viser, at Værket vil bringe en Rigdom af ukendt personalhistorisk og kulturhistorisk Stof, som den ansete og flittige Forsker har samlet fra utrykte og tit vanskelig tilgængelige Kilder om denne i Danmark og Norge, navnlig i det attende og nittende Aarhundrede, stærkt blomstrende Slægt.

I Anledning af, at Ingeniør W. Marstrand i Aar har udsendt en Stamtavle over sin Familie, i hvilken han benytter den navnlig i Tysklands Stamtavlelitteratur (f. Eks. i »Handbuch bürgerlicher Familien«) anvendte familievise Opstilling, saaledes at Forældre med alle deres Børn opføres samlede som en Enhed, medens de af Børnene, der atter har Descendens, paany opføres som Hoved for en selvstændig Gren blot med en Henvisning til, hvor Vedkommendes Ascendens er at finde, har Ingeniøren æsket Redaktionens Skøn, om denne Opstilling ikke er at foretrække for den almindelige i Danmark og Norge brugte Fremgangsmaade, — som ogsaa Personalhistorisk Tidsskrift har knæsat i sine Stamtavler, — stadig at føre Slægten videre i nedstigende Linie, saaledes altsaa at Børn, Børnebørn og Børnebørns Børn o. s. v. opføres i umiddelbar Fortsættelse af deres Ascendens, ved hvilken Fremgangsmaade det selvfølgelig ikke lader sig undgaa, at der, hvis f. Eks. en Mands Børn har talrig Efterslægt, bliver et stort Spring, inden man naar til at kunne opføre hans Søsken.

Jeg skal dertil bemærke, at begge Fremgangsmaader selvfølgelig har visse Fordele, og at det efter mit Skøn egentlig beror paa en ren Vanesag, om man foretrækker den ene Form for den anden og bedst finder sig tilrette ved Brugen af den ene af dem; begge Opstillingsmaader er jo dog til syvende og sidst ikke andet end tarvelige Erstatninger for den eneste korrekte Maade: at udarbejde og lade sine Stamtavler trykke i virkelig *S t a m t a v l e - f o r m*. At dette saa sjældent sker, skyldes dels det i Almindelighed nødvendige, men uhaandterlige, store Format, dels den større Bekostning ved Trykningen, som dette Format medfører.

Det vilde iøvrigt være en smuk Opgave for en af vore hjemlige Personalhistorikere at udfinde et let forstaaeligt og brugbart System for Personbetegnelsen i Stamtavler, navnlig saaledes, at Betegnelsen altid blev forskellig for hver enkelt Søskenegruppe. De gængse Systemer betegner nemlig altid de Søskenegrupper, der staar paa samme Generationstrin, ens, hvorved Forvirring og Forveksling let opstaar.
